

INNOVATIONSPOLITIK

Innovation spelar en allt större roll i vår ekonomi. Den ger medborgarna fördelar både som konsumenter och arbetstagare. Den är avgörande för att skapa nya jobb, bygga ett grönare samhälle och förbättra vår livskvalitet, men också för att upprätthålla EU:s konkurrenskraft på den globala marknaden. Innovationspolitiken ligger i skärningspunkten mellan politiken för forskning och teknisk utveckling och industripolitiken, och har som mål att skapa gynnsammare villkor för marknadsföring av idéer.

RÄTTSLIG GRUND

Den rättsliga grunden för EU:s allmänna industripolitik är artikel 173 i EUF-fördraget, där det står att "unionen och medlemsstaterna ska se till att det finns nödvändiga förutsättningar för unionsindustrins konkurrensförmåga".

Den rättsliga grunden för EU:s politik för forskning och teknisk utveckling (FoTU) ges i artiklarna 179 och 190 i EUF-fördraget. Det viktigaste instrumentet i unionens FoTU-politik är det fleråriga ramprogrammet, där mål, prioriteringar och det finansiella stödet fastställs för en period på flera år. Ramprogrammen för FoTU antas av Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Europeiska ekonomiska och sociala kommittén.

MÅL

Betydelsen av innovationspolitiken är vida erkänd. Den är också starkt knuten till annan EU-politik, såsom sysselsättnings-, konkurrens-, miljö-, industri och energipolitiken. Innovationens roll är att omsätta forskningsresultat i nya och bättre tjänster och produkter i syfte att behålla konkurrenskraften på den globala marknaden och förbättra livskvaliteten för EU:s medborgare.

Den andel av BNP som Europa varje år satsar på forskning och utveckling (FoU) är 0,8 % mindre än Förenta staternas motsvarande andel och 1,5 % mindre än Japans. Dessutom sker en viss kompetensflykt när våra bästa forskare och innovatörer flyttar till länder där villkoren är gynnsammare. Även om EU:s marknad är den största i världen är den fortfarande fragmenterad och inte tillräckligt innovationsvänlig.

För att förändra dessa trender har EU tagit fram konceptet Innovationsunionen, vars syfte är att

- göra Europa världsledande inom forskning,

- avlägsna innovationshinder – såsom dyra patent, fragmentering av marknaden, långsam standardisering och kompetensbrist – som för närvarande hindrar idéer från att snabbt föras ut på marknaden, och
- revolutionera sättet på vilket den offentliga och privata sektorn samarbetar, särskilt genom tillämpning av innovationspartnerskap mellan EU:s institutioner, nationella och regionala myndigheter och företag.

Innovationsunionen är avgörande investering i vår framtid. Om vi till exempel uppfyller vårt mål att senast 2020 investera 3 % av EU:s BNP i FoU skulle vi kunna skapa 3,7 miljoner nya jobb och öka den årliga BNP med 795 miljarder euro till 2025.

RESULTAT

A. Innovationsunionen

Innovationsunionen utgör ett av sju flagskeppsinitiativ inom ramen för Europa 2020-strategin för smart och hållbar tillväxt för alla. Den lanserades av kommissionen i oktober 2010 och syftar till att förbättra villkoren och tillgången till finansiering för forskning och innovation i Europa så att innovativa idéer kan omsättas i produkter och tjänster som skapar tillväxt och jobb. Innovationsunionen avser att skapa en genuin europeisk innovationsmarknad som skulle kunna attrahera innovativa företag. För att åstadkomma detta har olika åtgärder föreslagits på områdena patentskydd, standardisering, offentlig upphandling och smart lagstiftning. Innovationsunionen har också som mål att stimulera investeringar i den privata sektorn och föreslår bland annat att man ska öka riskkapitalinvesteringarna i Europa.

Flera instrument har införts för att mäta och övervaka situationen i hela EU och de framsteg som görs:

- en omfattande [resultattavla för innovationsunionen](#) baserad på 25 indikatorer och en europeisk kunskapsmarknad för patent och licenser. Resultattavlan för innovationsunionen är ett instrument från kommissionen som togs fram inom ramen för Lissabonstrategin för att tillhandahålla en jämförande bedömning av innovationsresultaten i EU:s medlemsstater.
- En [regional resultattavla för innovation](#), som klassar EU:s regioner i fyra grupper efter innovationsresultat, likt resultattavlan för innovationsunionen. Det finns 41 regioner i den första gruppen av "innovationsledare", 58 regioner i den andra gruppen med "innovationsföljare". 39 regioner klassas som "måttliga innovatörer" och 52 regioner finns i den fjärde gruppen bestående av "blygsamma innovatörer". Detta ger en tillförlitligare kartläggning av innovationsnivån på lokal nivå.
- Innobarometern är en årlig opinionsmätning som genomförs bland företag och allmänhet om attityder och verksamhet med koppling till innovationspolitiken. Innobarometern ger relevanta upplysningar för detta politikområde som inte går att få tag på någon annanstans.

Innovation möjliggörs tack vare forskning och utbildning. EU skulle behöva minst en miljon fler forskare under kommande årtionde för att nå målet på investeringar i FoU på 3 % av EU:s BNP senast 2020. Innovationsunionen föreslog åtgärder för

att fullborda det europeiska området för forskningsverksamhet. Detta innebär bättre samstämmighet mellan europeisk och nationell forskningspolitik och tar bort hinder för forskarnas rörlighet. Inom utbildningen stöder kommissionen projekt för utveckling av nya läroplaner inriktade på att bekämpa bristerna på innovationsfärdigheter.

Dessutom har olika åtgärder föreslagits på områdena patentskydd, standardisering, offentlig upphandling och smart lagstiftning i syfte att attrahera innovativa företag. 2011 tog kommissionen fram en strategi för att stärka europeisk standardisering ([COM\(2011\)0315](#)) som lyfter fram behovet av att förbättra metoden för fastställande och användande av standarder i Europa i syfte att utnyttja europeiska och internationella standarder till förmån för den europeiska industrins långsiktiga konkurrenskraft. I tillägg till detta har Europeiska innovationspartnerskap inrättats för att sammanföra offentliga och privata aktörer på unionell, nationell och regional nivå för att tackla större samhällsutmaningar och bidra till nya jobb och tillväxt genom att kombinera åtgärder på utbuds- och efterfrågesidan.

B. Horisont 2020

Horisont 2020 är ett huvudinitiativ som ska säkra Europas globala konkurrenskraft och är det ekonomiska instrument som ligger till grund för genomförandet av innovationsunionen. Även om Horisont 2020 är EU:s 8:e ramprogram (2014–2020) för forskning, är det det första programmet som integrerar forskning och innovation. Det uppfyller många av de specifika åtagandena inom Innovationsunionen, särskilt genom att fokusera på verkliga samhällsutmaningar, förenkla tillgång, involvera små och medelstora företag, stärka de finansiella instrumenten, stödja offentlig upphandling av innovation, underlätta samarbete samt stödja forskning inom offentlig och social innovation. I november 2013 antog parlamentet den fleråriga budgetramen som avsatte en budget på 77 miljarder euro (2013 års priser) för Horisont 2020. Antagandet av Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) i juni 2015 medförde emellertid att detta belopp sänktes till 74,8 miljarder euro.

Det bör noteras att en utvärdering efter halva tiden av Horisont 2020 är ett bindande krav enligt förordningen om inrättande av Horisont 2020. Denna halvtidsutvärdering genomfördes 2018 och bidrog till att förbättra genomförandet av Horisont 2020. Resultaten användes faktiskt som grund för uppbyggnaden och innehållet i Horisont Europa – ett förslag om inrättande av detta program lades fram i juni 2018 ([COM\(2018\)0435](#)).

C. Sammanhållningspolitiken

Även inom sammanhållningspolitiken ligger fokus på forskning och innovation. I mer utvecklade regioner avsätts minst 80 % av resurserna från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) på nationell nivå för innovation, där prioriteringarna kommer att vara en ekonomi med låga koldioxidutsläpp och konkurrenskraftiga små och medelstora företag.

D. Finansieringsinstrument

Innovationsunionen har även som mål att stimulera investeringar från den privata sektorn och föreslår bland annat att öka riskkapitalinvesteringarna i Europa, vilka för närvarande uppgår till en fjärdedel av nivån i Förenta staterna. För att förbättra

tillgången till lån för FoU-projekt och för att lansera demonstrationsprojekt har kommissionen i samarbete med Europeiska investeringsbanksgruppen (EIB och EIF) inlett ett gemensamt initiativ inom Horisont 2020. "InnovFin – EU-finansiering för innovatörer" består av en rad integrerade och kompletterande finansieringsinstrument och rådgivningstjänster som erbjuds av Europeiska investeringsbanksgruppen och som omfattar hela värdekedjan av forskning och innovation med målet att stödja investeringar i företag av alla storlekar.

I november 2014 föreslog dessutom kommissionen en investeringsplan för Europa för att frigöra offentliga och privata investeringar i realekonomin på minst 315 miljarder euro under en treårig budgetperiod. Efsi är en av de tre pelarna i investeringsplanen för Europa och syftar till att övervinna marknadsmisslyckanden genom att åtgärda marknadsbrister och få fram privata investeringar. Det bidrar till finansiering av strategiska investeringar på viktiga områden, såsom infrastruktur, forskning och innovation, utbildning, förnybar energi och energieffektivitet, samt riskfinansiering för små och medelstora företag.

Dessutom har ett program för företagets konkurrenskraft och små och medelstora företag (Cosme) också inrättats, där inriktningen ska ligga på finansiella instrument och stöd till internationalisering av små och medelstora företag.

E. Innovationsrådet

I juni 2015 tillkännagav Carlos Moedas, kommissionsledamot med ansvar för forskning, vetenskap och innovation, idén om ett europeiskt innovationsråd. I januari 2017 inrättade kommissionen en femton ledamöter stark högnivågrupp med innovatörer som kommer att bidra till utformningen av ett eventuellt europeiskt innovationsråd inom ramen för kommissionens förslag om uppföljningsprogram till Horisont 2020.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Parlamentet har antagit ett antal resolutioner som ytterligare har stärkt EU:s innovationspolitik. Några av de senaste är följande:

- Europaparlamentets resolution av den 22 maj 2008 översynen av industripolitiken efter halva tiden: Ett bidrag till EU:s tillväxt- och sysselsättningsstrategi.^[1] Denna resolution uppmanade kommissionen och medlemsstaterna att öka sina ansträngningar för att minska den administrativa bördan för företag. Den lyfte även fram betydelsen av en öppen och förenklad policy för immateriella rättigheter.
- Europaparlamentets resolution av den 16 juni 2010 om EU 2020-strategin.^[2] Denna resolution, förutom att ge starkt stöd till en industripolitik som skapar de bästa förutsättningarna för att upprätthålla och utveckla en stark, konkurrensduglig och diversifierad industribas i Europa, betonade även att EU 2020-strategin skulle ange kostnaderna och fördelarna med omställningen till en hållbar, energieffektiv ekonomi.

[1]EUT C 279 E, 19.11.2009, s. 65.

[2]EUT C 236 E, 12.8.2011, s. 57.

- Europaparlamentets resolution av den 11 november 2010 om europeiska innovationspartnerskap inom ramen för huvudinitiativet Innovationsunionen.^[3]
- Europaparlamentets resolution av den 9 mars 2011 om en industripolitik för en globaliserad tid.^[4] Denna resolution betonade vikten av en bredare vision för den europeiska industrin år 2020, eftersom långsiktig förutsägbarhet och stabilitet på lagstiftningsområdet ansågs vara viktigt för att attrahera investeringar.
- Europaparlamentets resolution av den 12 maj 2011 om Innovationsunionen: Ett nytt Europa i världen efter krisen.^[5]
- Europaparlamentets resolution av den 27 september 2011 ”Från utmaningar till möjligheter: Mot ett gemensamt strategiskt ramverk för EU:s finansiering av forskning och innovation.”^[6]
- Europaparlamentets resolution av den 26 oktober 2011 om agendan för ny kompetens och arbetstillfällen. Denna resolution underströk betydelsen av att utveckla djupare samarbete mellan forskningsinstitut och industri och att uppmuntra och tillhandahålla stöd till industriföretag att investera i forskning och utveckling.^[7]
- Europaparlamentets resolution av den 21 november 2013 om förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020).^[8]
- Europaparlamentets resolution av den 6 juli 2016 om synergier för innovation: Europeiska struktur- och investeringsfonderna, Horisont 2020 och andra europeiska innovationsfonder och EU-program.^[9]

Frédéric Gouardères
04/2019

[3]EUT C 74 E, 13.3.2012, s. 11.

[4]EUT C 199 E, 7.7.2012, s. 131.

[5]EUT C 377 E, 7.12.2012, s. 108.

[6]EUT C 56 E, 26.2.2013, s. 1.

[7]EUT C 131 E, 8.5.2013, s. 87.

[8]EUT C 436, 24.11.2016, s. 284.

[9]EUT C 101, 16.3.2018, s. 111.

